

धूप अगरबत्ती उद्योग

परिचय

धूप पूजा तथा सुगन्धको लागि उपयोग गरिन्छ । सुगन्धको साथसाथै धूपले हावामा भएका हानिकारक किटाणुलाईनाश गरी वायु शुद्ध गरेर स्वास्थ्यलाई लाभ पुर्याउँछ । यसैले धूप घर, पसल, मन्दिर तथा पवित्र स्थानहरुमा प्रयोग गरिन्छ । हाल हाम्रो देशमा प्रयोग हुने अधिकांश धूप विदेशबाट आयात भएका छन् । विशेष प्रविधिबिना स्वदेशमै उत्पादन गर्न सकिने र यासको माग बजारमा दिन प्रतिदिन बढ्दै गएको देखिएकोले धूप को उत्पादन आवश्यक देखिन्छ ।

यस स्किमले कुखुराको दाना उत्पादन गर्न आवश्यक पर्ने यन्त्र तथा उपकरणहरु, विद्युत शक्ति इन्धन, वार्षिक उत्पादन क्षमता, आदिका बारेमा उद्योग खोल्नु पूर्व जानकारी दिन खोजिएको छ । उद्योगीहरुले उत्पादनको प्रकृति हेरी यन्त्र वा उपकरण छान्ने, तीनका इफिसियन्सी, उर्जा उपभोग र आर्थिक भारका बारेमा अग्रिम जानकारी समेत प्राप्त गर्न सक्छन् । आफूलाई आवश्यक पर्ने जनशक्ति, बैक बाट लिनु पर्ने ऋण तथा ब्याजका बारेमा, इन्सुरेन्स प्रिमियमका बारेमा सचेत रहन्छन् ।

उद्योगलाई आवश्यक पर्ने वार्षिक स्थीर खर्च, चल खर्च तथा भैपरिआउने खर्च, वार्षिक आम्दानी नाफा नोक्सानीको आकलन समेत प्रस्तुत स्कीममा खुलाइ सम्पूर्ण उद्यमीहरुलाई सजिलो बनाइएको छ ।

अभ्रै वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावका बारेमा जडान गर्नु पर्ने संयन्त्र तथा उद्योगी स्वयं वातावरण प्रति चनाखो र सक्रिय हुन अपनाउनु पर्ने तथ्य समेत यस स्कीममा उल्लेख गरिएको छ । यस स्कीमले उत्पादन प्रकृया, वातावरणीय पक्ष तथा रोकथामका उपायहरु, कामदारको स्वास्थ्य तथा सुरक्षा, तालीम र अग्नी तथा विद्युतीय आकस्मिक घटनाका बारेमा समेत समेटेको छ ।

उत्पादन प्रकृया

धुप अगर्बत्ती उत्पादनका प्रमूख प्रकृयाको वर्णन यस प्रकारको छः

संकलन

धुप अगर्बत्तीको लागि आवश्यक कच्चा पदार्थहरू बजारबाट संकलन गर्ने ।

पिस्ने

कच्चा पदार्थहरूलाई आवश्यकता अनुसारको साइजमा ग्राइण्डरमा राखी पिस्ने कार्य गर्ने ।

छान्ने

मिश्रण गरी सकेपछि, छान्ने जालीले छान्ने र विभिन्न साइजमा भएकाहरूलाई एकै साइजमा ल्याउने कार्य गर्ने ।

मिसाउन (मिश्रण गर्ने)

दुइ भाग पानी र एक भाग गुद मिसाई ड्रममा राम्रो संग धुलाउने र छानिएको कच्चा पदार्थहरूलाई आवश्यकता अनुसार मिसाउने

सिन्कामा पेष्टिङ्ग गर्ने

तयार भएको धोललाई धुप बनाउने मेशिनमा राखी पेष्ट बनाउने ।

सुकाउने

उक्त धुपलाई किस्तीमा राखी सुकाउने

प्याकिङ्ग

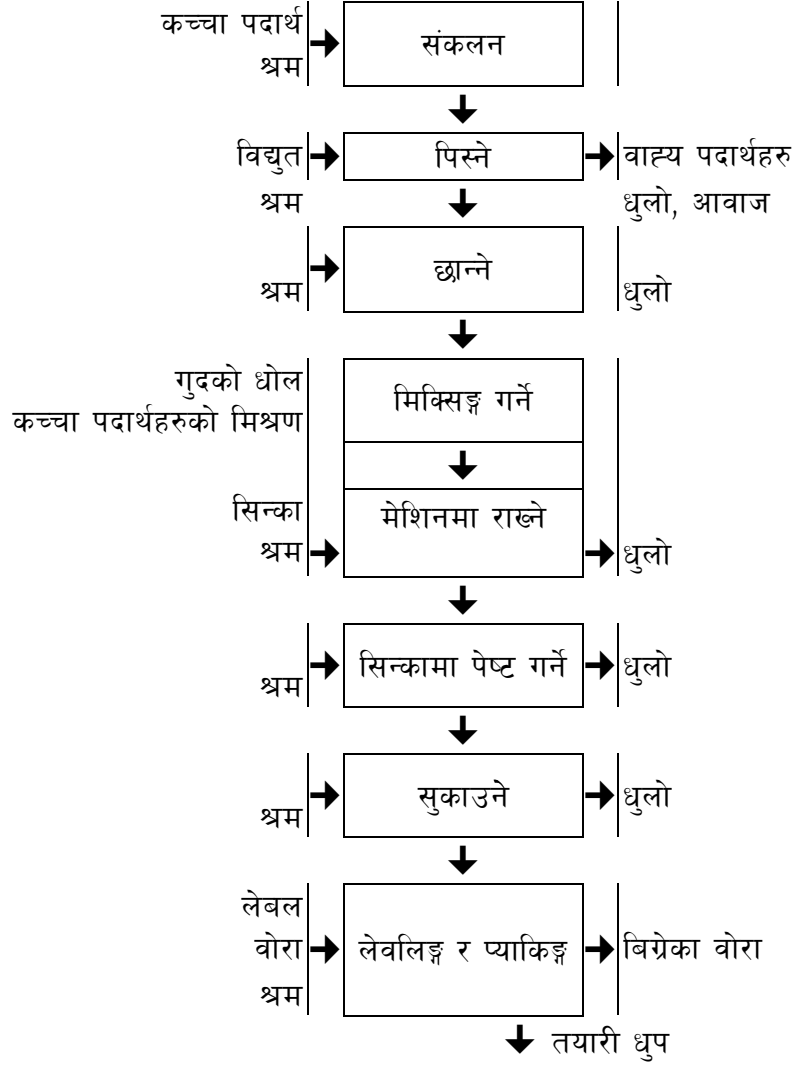
सुकेको धुपलाई आवश्यकता अनुसारको साइजमा प्याक गरी विक्री वितरण गर्ने ।

उत्पादन प्रकृया प्रवाह

आगत (Input)

प्रकृया (Process)

निर्गत (Output)

वातावरणीय पक्ष

प्रदुषणको किसिम

प्रस्तुत उद्योगबाट खास गरी निम्नानुसारको खेर पदार्थको निस्काशन वा प्रदुषणबाट वातावरणमा असर पार्न सक्ने देखिन्छ ।

सि.नं.	प्रदुषणको किसिम	निस्काशन हुने बस्तुहरु
१	ठोस खेर पदार्थ	धुपको धुलोहरु
२	तरल खेर पदार्थ	केही मात्रामा पानी
३	ध्वनी प्रदुषण	मेशिनबाट निस्कने ध्वनी
४	वायु प्रदुषण	केही धुपको धुलो

रोकथामका उपायहरु

सि.नं.	प्रदुषणको किसिम	रोकथामका उपायहरु
१	ठोस खेर पदार्थ	अगरबत्तीको धुलो र साना साना दानाको टुक्राहरु लाई संकलन गरि पुन प्रयोगमा ल्याउन सकिन्छ ।
२	तरल खेर पदार्थ	केही मात्रामा पानी निस्कन्छ जुन संकलन गरी राखिन्छ ।
३	ध्वनी प्रदुषण	उत्पादनको क्रममा निस्कने आवाजबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न निम्नानुसारको व्यवस्था गर्नु पर्छ । <ul style="list-style-type: none">➤ मेशिन जडान गर्दा फाउण्डेशन मजबुत गरी कम्पन कम गर्न सकिन्छ ।➤ मेशिनमा ग्रीज लुब्रिकेन्टहरु लगाइने छ जसले गर्दा कम आवाज निस्कन्छ ।➤ कामदारहरुलाई एअर प्लग र अन्य सुरक्षात्मक उपकरणहरु को व्यवस्था गर्नु पर्छ ।➤ ध्वनी प्रदुषणका कारक मेशिनहरुलाई सेड भित्रमात्र संचालन गर्नु पर्छ ।
४	वायु प्रदुषण	उत्पादन कक्षमा एकजष्ट फ्यान आदीको व्यवस्थाले गर्दा प्रदुषित वायु बाहिर जाने हुनाले वायु प्रदुषण न्यून हुन्छ ।

सरसफाई

उद्योगबाट निस्कने खेर जाने ठोस पर्दाथहरू, विग्रेका प्याकिङ्ग मेटेरियल्सहरू किन्न आउनेलाई बेचन सकिन्छ। उद्योगमा सरसफाइ राख्न निम्न कार्यहरू गर्नु पर्छ।

- कारखाना मेशिनहरू सरसफाई गरी बेला बेलामा मर्मत सम्भार गर्नु पर्छ।
- Good House Keeping Practice अपनाउनु पर्छ।
- सकेसम्म धुप टुक्राका धुलोहरू भुईँमा छरिनबाट रोक्नु पर्छ।

कामदारहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षा कामदारहरूको स्वास्थ्य सुरक्षाको लागि प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्नु पर्छ। मास्क, पन्जा जस्ता स्वास्थ्य सुरक्षाका साधनहरू उपलब्ध गराउनु पर्छ। कामदारहरूको स्वास्थ्य उपचारको लागि समय समयमा स्वास्थ्य परिक्षणको व्यवस्था गर्नु पर्छ।

ध्वनी प्रदुषण:

मेशिन जडान गर्दा फाउण्डेशन मजबुत गर्नुपर्छ। जसले गर्दा मेशिन सचालन गर्दा कम्पन्न कम हुन्छ। मेशिनमा ग्रीज लुब्रिकेन्टहरू लगाइन्छ जसले गर्दा आवाज कम निस्कन्छ। कामदारहरूलाई एअर प्लग र अन्य सुरक्षात्मक उपकरणहरू को व्यवस्था गर्नु पर्छ। ध्वनी प्रदुषणका कारक मेशिनहरूलाई छुट्टै कोठा भित्रमात्र संचालन गर्नु पर्छ।

ट्रेनिङ्ग:

कामदारहरूलाई आवश्यकता अनुसारको कामको तालिमको व्यवस्था गर्नु पर्छ।

अग्नी तथा विद्युतिय आकस्मिक घटना:

यस उद्योगमा वढी आगलागीको सम्भावना नभएता पनि अग्नी नियन्त्रण गर्न अग्नि निवारक सिलिण्डर तथा पानीको जर्गेना कारखानामा राख्नेकार्यमा प्राथमिकता दिनु पर्छ। विद्युतिय तार जडानमा विषेश होसियारी अपनाउनु पर्छ।